

Raport końcowy z przebiegu procesu konsultacji społecznych dotyczących założeń Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Nasze Bieszczady

Lesko 2019

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Spis treści

I. WPROWADZENIE	3
II. WARSZTATY DIAGNOSTYCZNE	4
2.1. Warsztaty: Miejsowość Zahoczewie	4
2.2. Warsztaty: Miejsowość Komańcza	4
2.3. Warsztaty: Miejsowość Lesko.....	4
2.4. Warsztaty: Miejsowość Zagórz.....	4
III. BADANIE ANKIETOWE	6
3.1. Cel badania ankietowego	6
3.2. Wyniki badania ankietowego	6
IV. IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW (ANALIZA PROBLEMÓW).....	15
4.1. Zidentyfikowane problemy.....	15
V. ZESTAWIENIE WNISKÓW I REKOMENDACJI WYPRACOWANYCH W PROCESIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.....	18
5.1. Kluczowe atrakcje obszaru	18
5.2. Wyniki konsultacji społecznych – główne wnioski	18
5.3. Propozycje projektów możliwych do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Nasze Bieszczady	19
VI. ZESTAWIENIE WNISKÓW I REKOMENDACJI WYPRACOWANYCH W PROCESIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.....	20

I. WPROWADZENIE

Niniejszy raport jest podsumowaniem procesu konsultacji społecznych, który realizowany był przez Stowarzyszenie LGD Nasze Bieszczady w okresie od 13.05.2019 do 21.05.2019 r.

Celem konsultacji było wypracowanie założeń do aktualizacji Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2014 – 2020, związanych z zakończonym procesem oceny spełnienia przez lokalne grupy działania (LGD) warunków określonych w § 8 ust. 1 i 3 umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (umowa ramowa). Stowarzyszenie za sprawną realizację zadań powierzonych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, będzie ubiegać się o dodatkową kwotę środków finansowych (490 000 zł) na wsparcie realizacji operacji dotyczących rozwoju przedsiębiorczości oraz będzie dokonywać przesunięć kwot z osiągniętych wskaźników.

Planowanie strategiczne bez odpowiedniego zapewnienia partycypacji społecznej, zwłaszcza w obszarze rozwoju regionalnego, mija się z celem. Stowarzyszenie szczególnie naciskało na oddolność podejmowanych działań, założono szerokie włączenie mieszkańców, organizacji społecznych, sektora gospodarczego oraz publicznego w proces podejmowania strategicznych decyzji. W tym celu przyjęto scenariusz partycypacji społecznej obejmujący:

1. Badanie opinii mieszkańców stanowiące diagnozę problemów i potrzeb dotyczącą danego środowiska lokalnego,
2. Organizację warsztatów w miejscowościach wchodzących w skład LGD tj. Zahoczewie, Komańcza, Lesko i Zagórz, których efektem było wypracowanie analizy obszaru oraz pomysłów będących propozycją rozwiązań zdiagnozowanych problemów.
3. Przeprowadzenie indywidualnych konsultacji społecznych z osobami zainteresowanymi.
4. Ramowy program warsztatów:
 - informacja na temat głównych założeń RLKS na lata 2014-2020;
 - przedstawienie podstawowych informacji na temat aktualizacji LSR;
 - diagnoza obszaru oraz analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń,
 - prezentacja proponowanych zmian w LSR;
 - dyskusja i wypełnienie ankiety i formularza proponowanych zmian w LSR, połączone z identyfikacją i zdefiniowaniem konkretnych pomysłów na projekty.

II. WARSZTATY DIAGNOSTYCZNE

2.1 Warsztaty: Miejscowość Zahoczewie

Miejsce przeprowadzenia warsztatu: Świetlica KGW w Zahoczewiu

Termin: 13.05.2019 r.

W organizowanym warsztacie w Zahoczewiu wzięło udział 18 osób, w tym: 8 kobiet i 10 mężczyzn.

Uczestnicy warsztatów diagnostycznych reprezentowali następujące sektory:

- Sektor publiczny: 1
- Sektor mieszkańcy: 5
- Sektor społeczny: 12

2.2 Warsztaty: Miejscowość Komańcza

Miejsce przeprowadzenia warsztatu: Urząd Gminy w Komańczy

Termin: 14.05.2019 r.

W organizowanym spotkaniu w Miejscowości Komańcza wzięło udział 13 osób, w tym: 10 kobiet i 3 mężczyzn.

Uczestnicy warsztatów diagnostycznych reprezentowali następujące sektory:

- Sektor publiczny: 2
- Sektor mieszkańcy: 3
- Sektor społeczny: 8

2.3 Warsztaty: Miejscowość Lesko

Miejsce przeprowadzenia warsztatu: Urząd Miasta i Gminy Lesko

Termin: 15.05.2019 r.

W organizowanym spotkaniu w Miejscowości Lesko wzięło udział 9 osób, w tym 6 kobiet i 3 mężczyzn.

Uczestnicy warsztatów diagnostycznych reprezentowali następujące sektory:

- Sektor publiczny: 2
- Sektor gospodarczy: 2
- Sektor społeczny: 2
- Sektor mieszkańcy: 3

2.4 Warsztaty: Miejscowość Zagórz

Miejsce przeprowadzenia warsztatu: Miejsko Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zagórz

Termin: 20.05.2019 r.

W organizowanym spotkaniu w Miejscowości Zagórz wzięło udział 10 osoby, w tym 6 kobiet i 4 mężczyzn.

Uczestnicy warsztatów diagnostycznych reprezentowali następujące sektory:

- Sektor publiczny: 1

- Sektor gospodarczy: 2
- Sektor społeczny: 6
- Sektor mieszkańcy: 1

III BADANIE ANKIETOWE

3.1 Cel badania ankietowego

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w celu lepszego poznania rzeczywistych potrzeb mieszkańców do określenia priorytetów oraz wartości wskaźników jakie należy przyjąć przy aktualizacji Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2014 – 2020, dla obszaru LGD Nasze Bieszczady oraz kierunków rozwoju obszaru.

Dzięki ankiecie i formularzu proponowanych zmian zamieszczonym na stronie internetowej Stowarzyszenia każdy mieszkaniec mógł uczestniczyć w procesie aktualizacji strategii LGD Nasze Bieszczady oraz wyrazić swoją opinię na temat pomysłów na zwiększenie szans rozwojowych obszaru LGD, wykorzystania jego walorów przyrodniczych, geograficznych, kulturowych a także potencjału społecznego obszaru w celu polepszenia warunków życia, pracy i wypoczynku.

3.2 Wyniki badania ankietowego

Badanie ankietowe (kwestionariusz ankietowy – załącznik nr 1) przeprowadzono w sposób bezpośredni oraz drogą elektroniczną na stronie www.nasze-bieszczady.pl.

Ankieta obejmowała pytania dotyczące:

- odczuć, opinii mieszkańców odnośnie możliwych działań LGD w wybranych obszarach tematycznych,
- obszarów wymagających interwencji,
- alokacji przyznanych środków w ramach dodatkowej przyznanej kwoty,
- ograniczenia limitu środków refundacji w ramach rozwijania działalności gospodarczej,
- wprowadzenia zmian proponowanych w załączniku nr 3 Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) tj. Planie działania,
- potrzeby rozszerzenia katalogu grup defaworyzowanych zdefiniowanych w LSR,
- doprecyzowania nazw przedsięwzięć ujętych w LSR.

W badaniu wzięło udział **50** respondentów z gmin: Baligród, Cisna, Komańcza, Lesko i Zagórz, w tym:

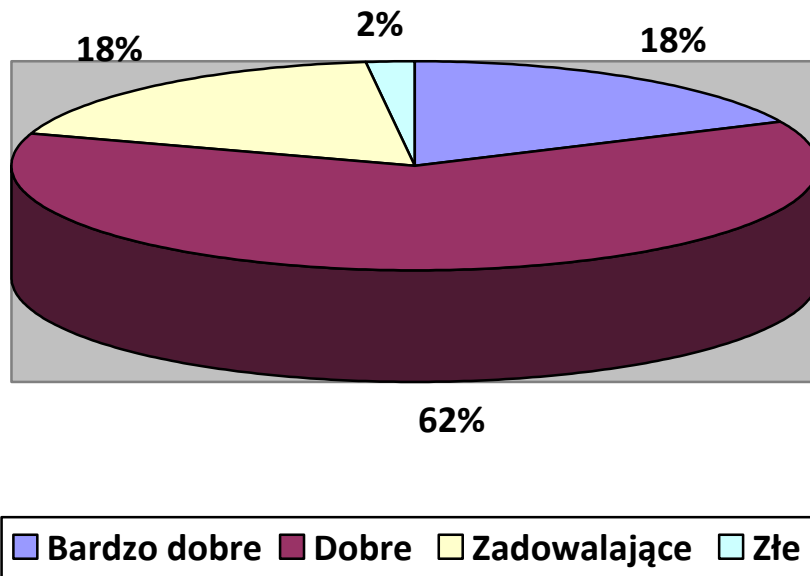
- kobiety stanowiły 60% respondentów (30 osób),
- mężczyźni 40% respondentów (20 osób),
- średnia wieku respondentów to 40 lat.

Respondenci według poszczególnych gmin:

- Zagórz – 20%,
- Cisna – 2%,
- Lesko – 16%,
- Baligród – 36%,
- Komańcza – 26%.

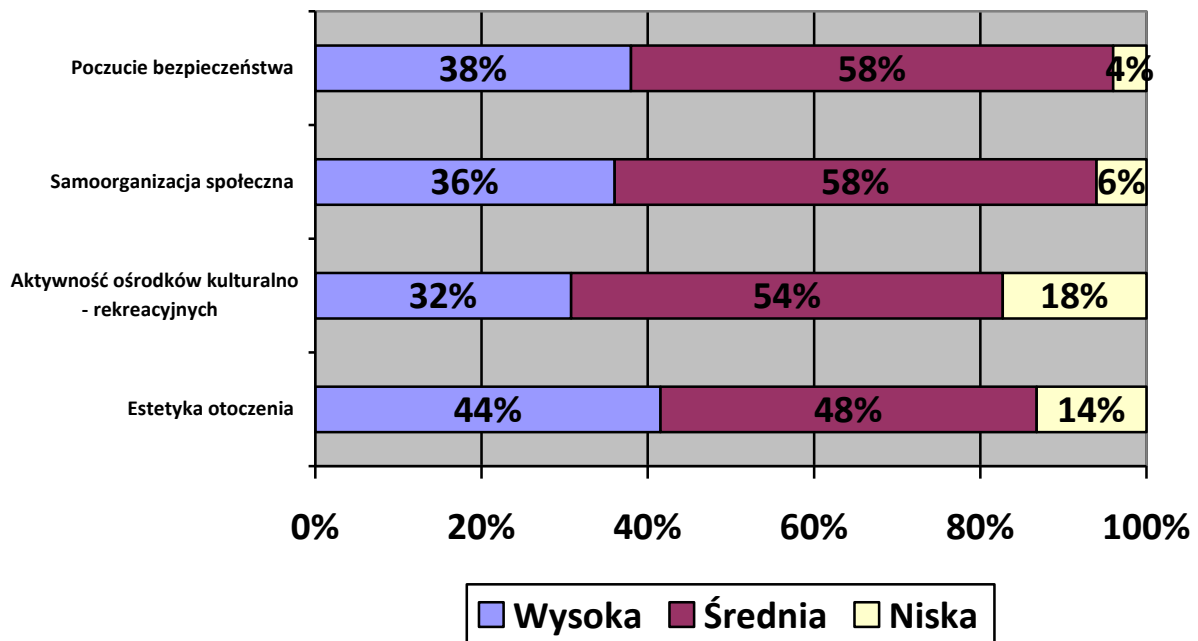
Pierwsze pytanie dotyczyło ogólnej oceny życia na obszarze działania LGD. Wyniki prezentuje poniższy wykres.

1. Jak ocenia Pani/Pan warunki życia na obszarze LGD?

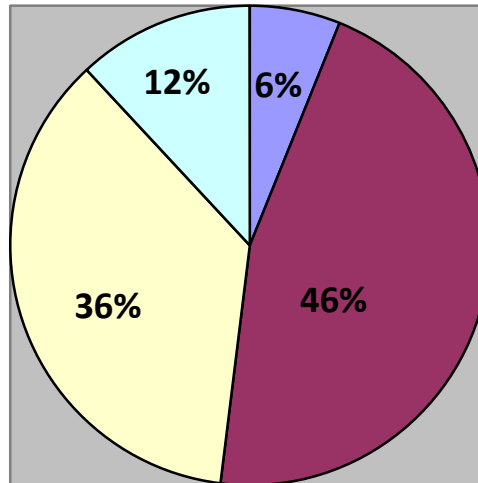
Drugie pytanie dotyczyło oceny jakości życia na obszarze działania LGD. Wyniki prezentuje poniższy wykres.

2. Jakość życia na obszarze LGD

Kolejne pytanie ankiety dotyczyło oceny warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie działania LGD. Wyniki prezentuje poniższy wykres:

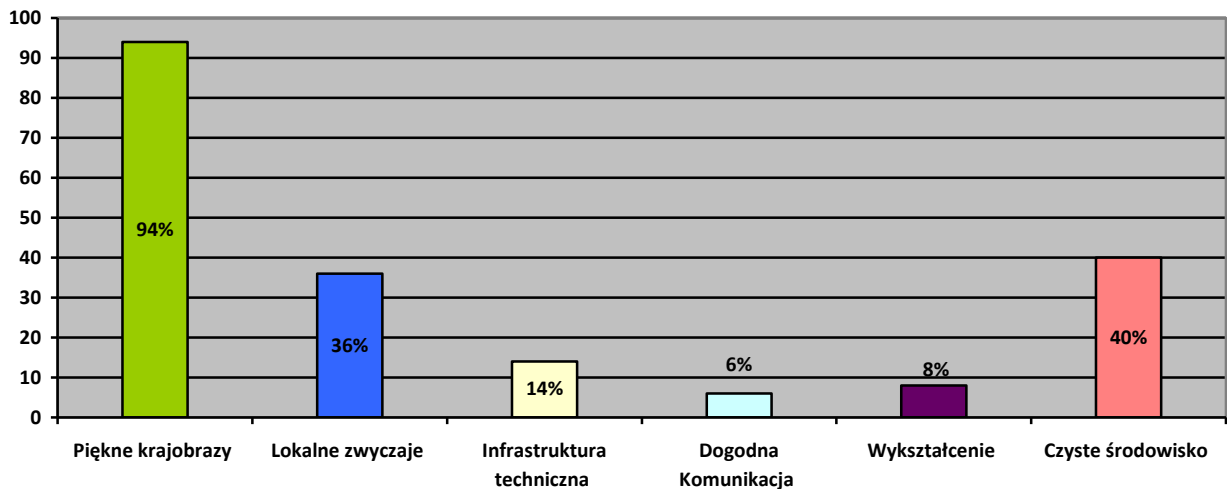
3. Jak ocenia Pani/Pan warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej?

■ Bardzo dobre
 ■ Dobre
 ■ Zadowolające
 ■ Złe

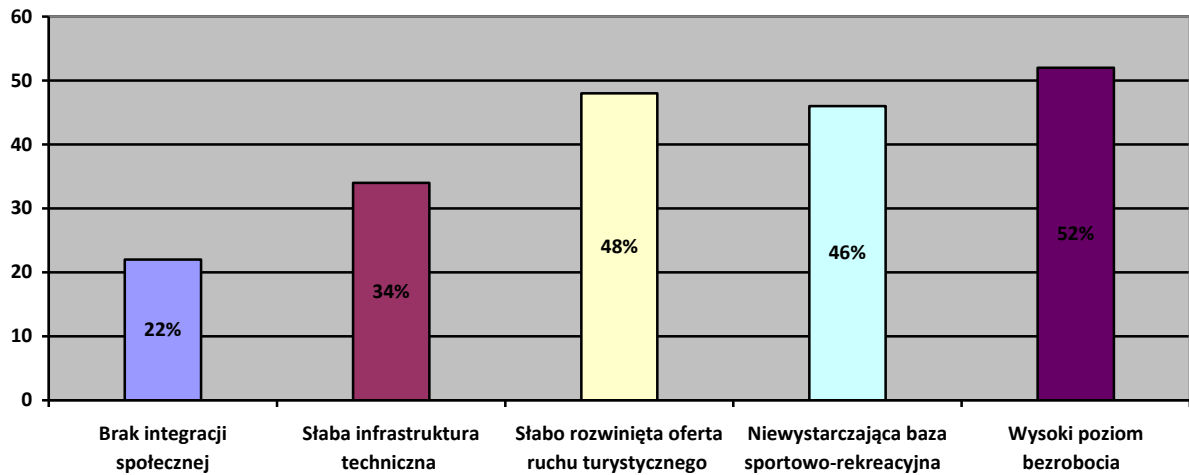
W następnym pytaniu respondenci wymieniali największe atuty (mocne strony) obszaru LGD. Wyniki prezentuje poniższy wykres:

4. Największe atuty (mocne strony) obszaru LGD

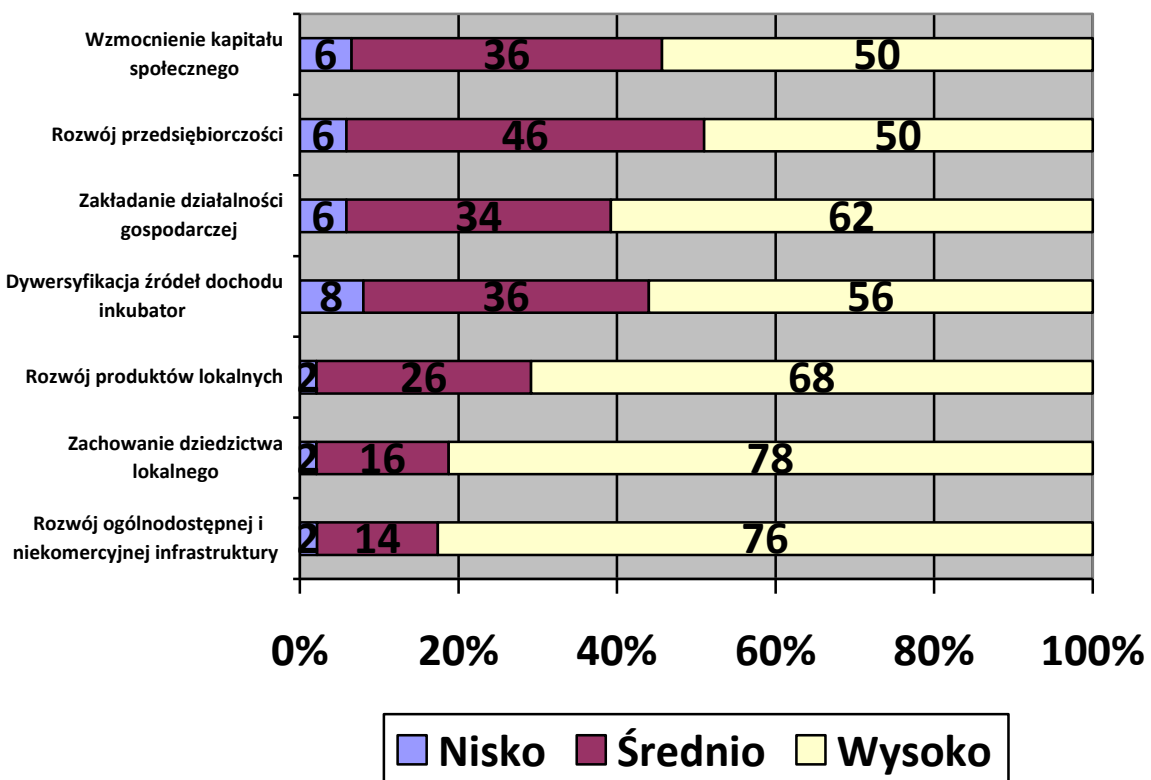
Kolejne pytanie ankiety dotyczyło oceny słabych stron obszaru LGD. Wyniki prezentuje poniższy wykres:

5. Wady/słabe strony obszaru LGD

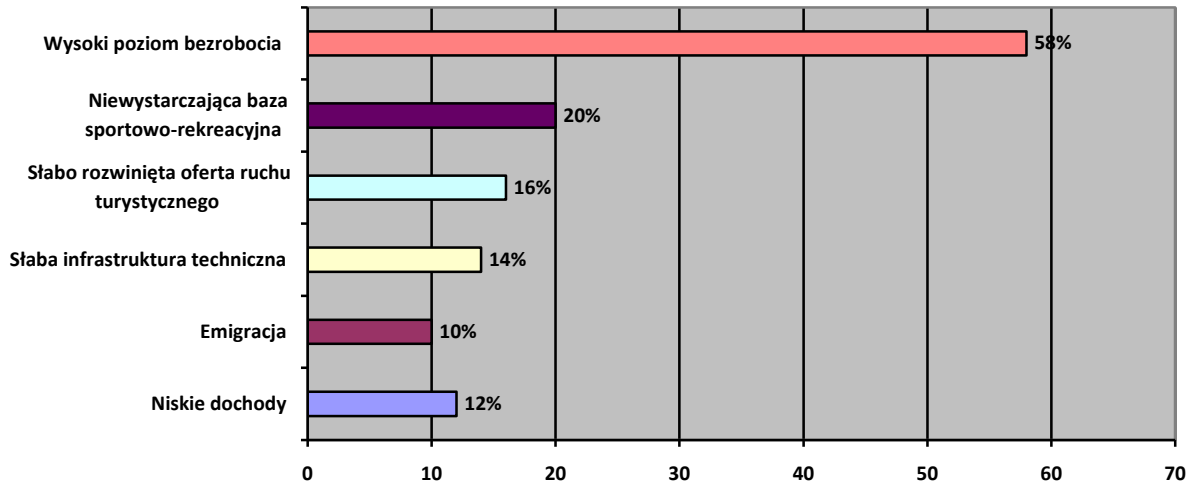
W następnym pytaniu zapytano respondentów jak oceniają szanse na rozwój obszaru LGD. Odpowiedzi na to pytanie ilustruje poniższy wykres:

6. Szanse na rozwój obszaru LGD

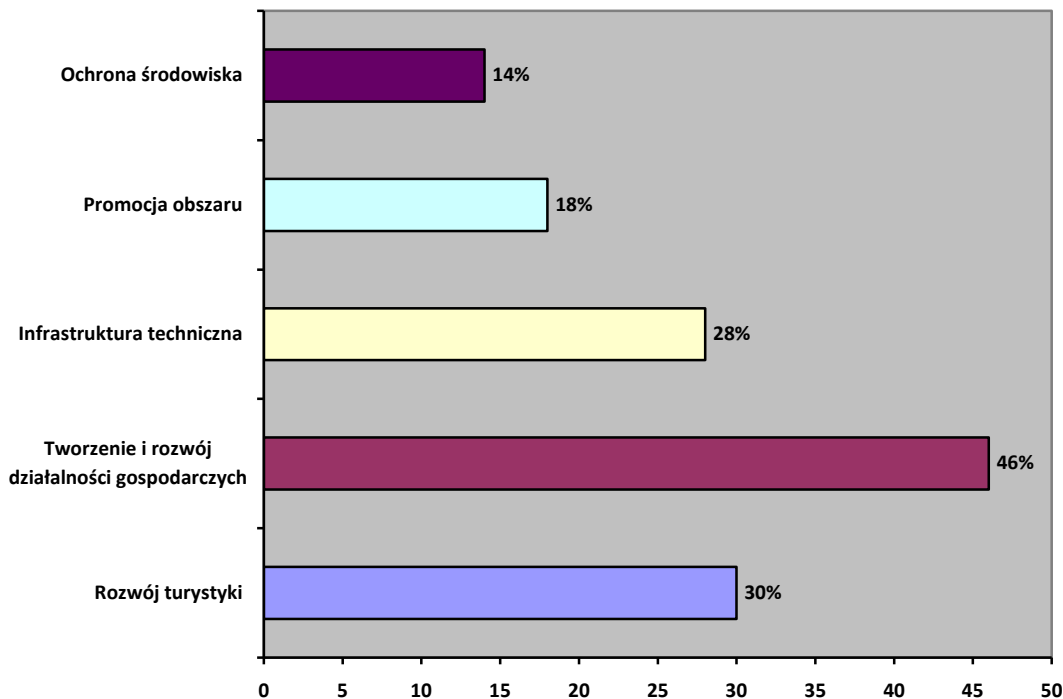
W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wymienienie głównych problemów społeczno-gospodarczych obszaru LGD. Wyniki prezentuje poniższy wykres:

7. Jakie są główne problemy społeczno-gospodarcze obszaru LGD?

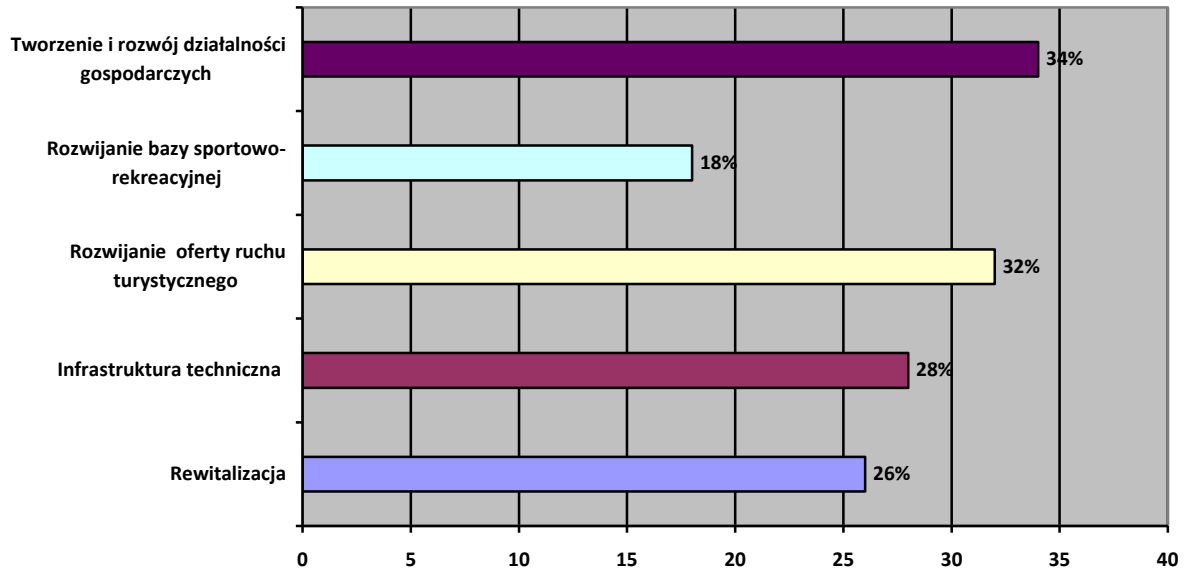
W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wymienienie kierunku/zadania rozwoju obszaru LGD? Odpowiedzi uzyskane prezentuje poniższy wykres:

8. Jakie powinny być najważniejsze kierunki/zadania rozwoju obszaru LGD?

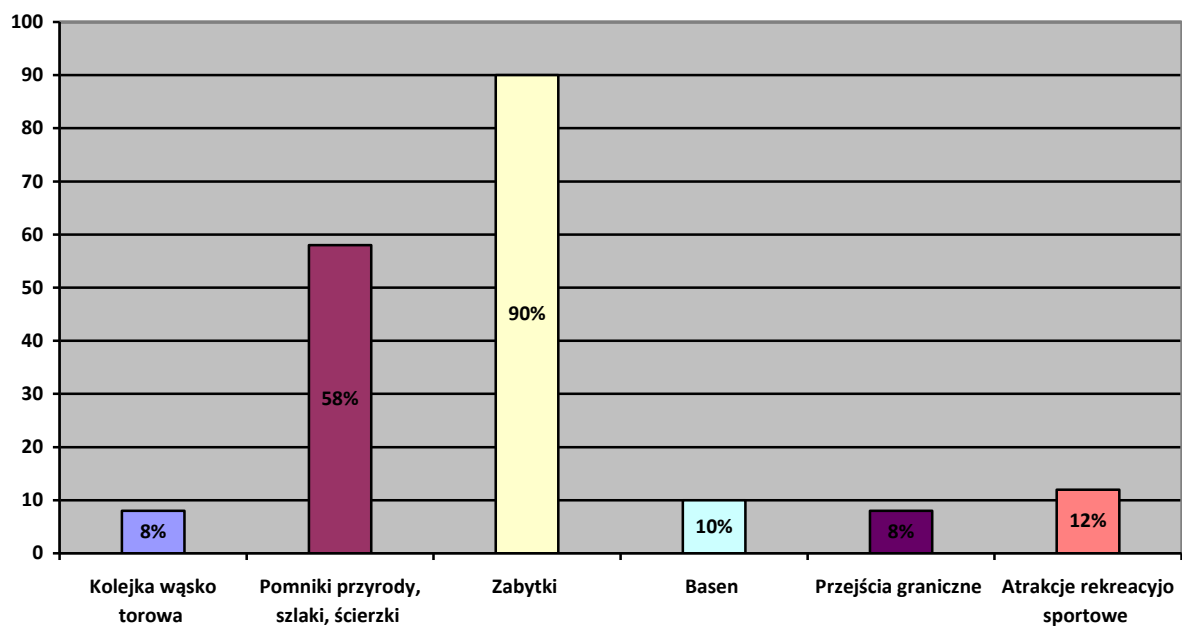
W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wymienienie inwestycji, które chcieliby zaproponować do realizacji dla obszaru LGD. Oto odpowiedzi:

9. Inwestycje, które zaproponowałyaby/łby Pani/Pan dla obszaru LGD

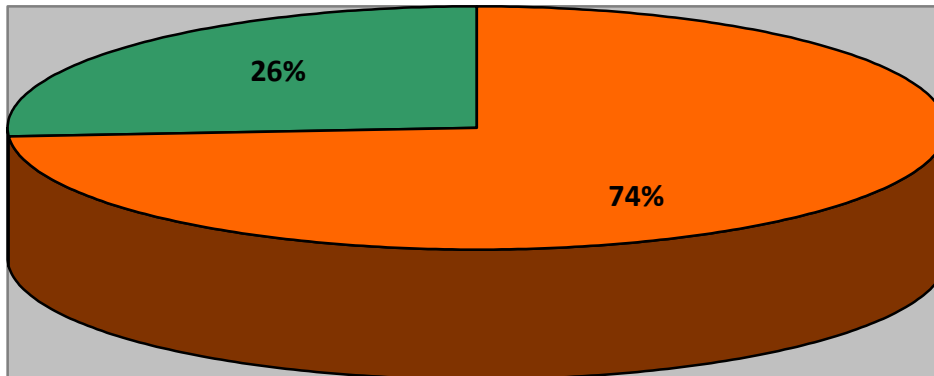
W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wymienienie 3 głównych atrakcji, które mogą być wykorzystane w ofercie turystycznej obszaru LGD. Oto odpowiedzi:

10. Trzy główne atrakcje, które mogą być wykorzystane w ofercie turystycznej dla obszaru LGD

W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni wskazanie czy istnieje potrzeba ograniczenia limitu środków refundacji w ramach rozwijania działalności gospodarczej do wysokości od 50 000 zł – 100 000 zł, Oto odpowiedzi:

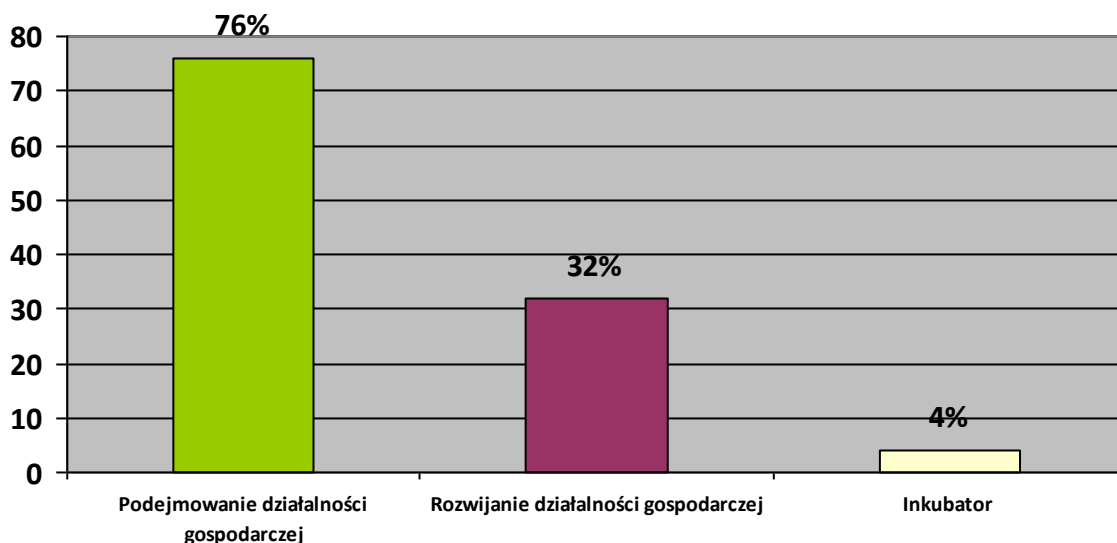
11. Czy według Pana/Pani istnieje potrzeba ograniczenia limitu środków refundacji w ramach rozwijania działalności gospodarczej do wysokości od 50 000zł – 100 000zł.

Tak
 Nie

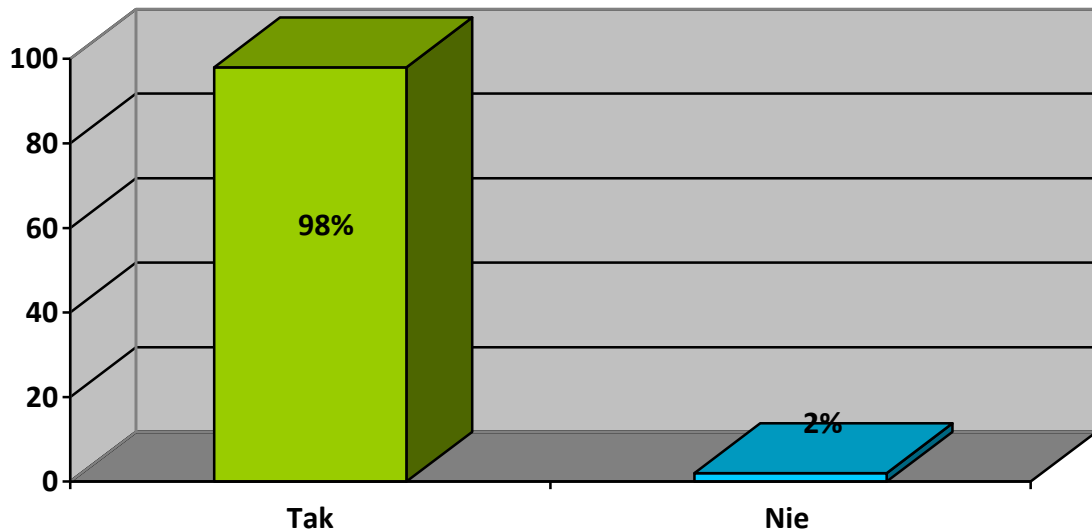
W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie czy zwiększone środki w ramach uzyskanego bonusu LGD może przeznaczyć na rozwój przedsiębiorczości - na który z podanych zakresów według Pana/Pani powinny być przeznaczone środki Oto odpowiedzi:

12. Zwiększone środki w ramach uzyskanego bonusu LGD może przeznaczyć na rozwój przedsiębiorczości - na który z podanych poniżej zakresów według Pana/Pani powinny być przeznaczone?

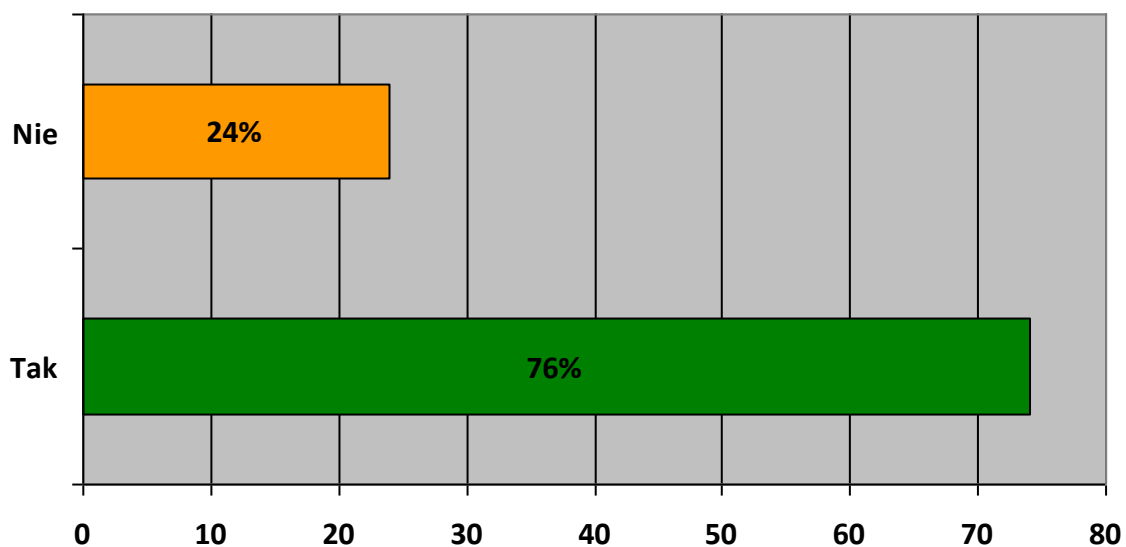
W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie czy są za wprowadzeniem proponowanych zmian w załączniku nr 3 Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) tj. Planie działania Oto odpowiedzi:

13. Czy Pan/Pani jest za wprowadzeniem zmian proponowanych w załączniku nr 3 Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) tj. Planie działania?

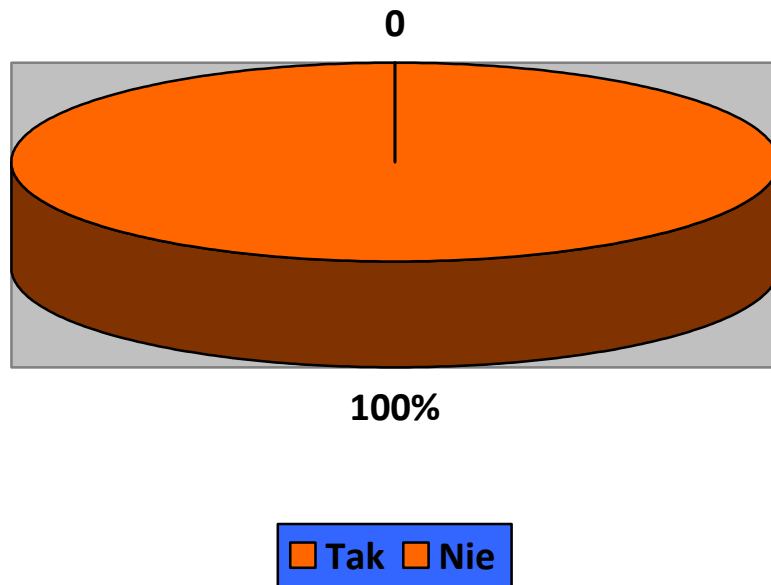
W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie czy istnieje potrzeba zmiany wieku dla osób z grupy defaworyzowanej „osoby młode zdefiniowane w LSR do 25 roku życia na osoby do 34 roku życia Oto odpowiedzi:

14. Czy według Pana/Pani istnieje potrzeba zmiany wieku dla osób z grupy defaworyzowanej „osoby młode zdefiniowane w LSR do 25 roku życia na osoby do 34 roku życia?

W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie czy istnieje potrzeba doprecyzowaniem nazw przedsięwzięć ujętych w LSR Oto odpowiedzi:

15. Czy Pana/Pani jest za doprecyzowaniem nazw przedsięwzięć ujętych w LSR

IV. IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW (ANALIZA PROBLEMÓW) ORAZ SŁABYCH I MOCNYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ (ANALIZA SWOT) OBSZARU LGD

4.1. Zidentyfikowane problemy

Zapisy zawarte w ankietach i formularzach zmian posłużyły ocenie problemów i analizie SWOT są odzwierciedleniem sposobu widzenia aktualnej sytuacji przez uczestników konsultacji społecznych:

- warsztatów diagnostycznych,
- respondentów ankiet,
- oraz indywidualnych konsultacji z osobami/ mieszkańcami z gmin wchodzących w skład LGD.

Analiza ta ma charakter prospektywny. Oznacza to, iż szczególne znaczenie mają te czynniki (problemy), które będą wpływały na sytuację w przyszłości.

W trakcie prac warsztatowych ich uczestnicy zidentyfikowali problemy oraz czynniki rozwojowe (SWOT) w następujących zakresach:

1. Rynek pracy

Poziom zatrudnienia, stopa bezrobocia – liczba bezrobotnych do liczby ludności czynnej zawodowo, grupy pozostające poza rynkiem pracy, poziom wykształcenia mieszkańców, źródła i poziom dochodów, instytucje rynku pracy.

2. Sektor społeczny – społeczeństwo obywatelskie

Integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, stopień integracji społeczności lokalnych, stopień zorganizowania społeczności lokalnych, organizacje pozarządowe (NGO), możliwość aktywności pozazawodowej, lojalność grupowa.

3. Sektor społeczny – wykluczenie społeczne

Ubóstwo, wykluczenie społeczne – np. dostęp do miejscowej infrastruktury i kultury, możliwość oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne, liczba osób objętych opieką społeczną, opieka nad: dziećmi, niepełnosprawnymi, osobami starszymi i osobami niedostosowanymi społecznie.

4. Kultura, rekreacja

Dostęp do miejscowej infrastruktury (kultura, rekreacja), dziedzictwo lokalne (historyczne, kulturowe, kulinarne), zachowanie tradycji, stan obiektów zabytkowych.

5. Infrastruktura drogowa, ogólnodostępna i niekomercyjna

Dostępność komunikacyjna obszaru, spójność terytorialna w zakresie włączenia społecznego.

6. Gospodarka/przedsiębiorczość

Gospodarka, w tym ekonomia społeczna, branże z potencjałem rozwojowym, branże gospodarki mające kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru LGD, przedsiębiorczość mieszkańców, produkty lokalne.

Problem jest tu rozumiany jako nieakceptowana sytuacja odnosząca się do podmiotu strategii, uniemożliwiająca utrzymanie pożądanego stanu lub osiągnięcie zamierzonych celów/rezultatów. Problem to także nieakceptowany skutek oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

Poniżej przedstawione są problemy określone przez uczestników konsultacji społecznych dla każdego z ww. zakresów. Świadomość i rozumienie sytuacji przedstawionej w ocenie problemów i analizie SWOT powinny stanowić punkt odniesienia do aktualizacji zadań realizacyjnych LSR.

Wyniki konsultacji – zidentyfikowane problemy:

1. Rynek pracy

- wysoka stopa bezrobocia;
- emigracja zarobkowa młodych ludzi;
- niewystarczające wsparcie dla osób bezrobotnych;
- małą podaż nowych miejsc pracy;
- przedmiotowe traktowanie pracowników, brak szacunku;
- niska aktywność mieszkańców na rynku pracy;
- brak informacji i ograniczony dostęp do szkoleń z zakresu podnoszenia kwalifikacji pracowników.
- niewystarczające środki finansowe na rozpoczęcie i rozwijanie własnej działalności gospodarczej,
- dysproporcje w zarobkach – bardzo niskie zarobki w porównaniu do średniej krajowej,
- sezonowość turystyczna obszaru,
- brak rynku wewnętrznego.

2. Sektor społeczny – społeczeństwo obywatelskie

- niewystarczająca aktywność społeczna – zainteresowanie tylko sprawami dotyczącymi własnych grup interesów;
- niedostateczny stopień integracji społecznej i komunikacji międzyludzkiej;
- rywalizacja między miejscowościami o środki gminne;
- słabe zaplecze techniczne NGO;
- bardzo ograniczone środki na działalność NGO; niewystarczające wsparcie NGO
- brak racjonalnego finansowania NGO;
- nie zawsze obiektywny odbiór osób działających społecznie;
- niewystarczająca promocja postaw społecznej aktywności;
- niesatysfakcjonujący poziom integracji między mieszkańcami poszczególnych miejscowości,
- słabo wykorzystany potencjał gminnych ośrodków kultury i świetlic wiejskich.

3. Sektor społeczny – wykluczenie społeczne

- osoby wymagające całodobowej opieki;
- niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla osób w podeszłym wieku;
- niewystarczająca liczba ośrodków rehabilitacji zwłaszcza dla dzieci;
- rosnąca liczba dzieci z wadami postawy;
- mało atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu zwłaszcza dla dzieci w okresie wakacyjnym.

4. Kultura, rekreacja

- mała aktywność mieszkańców w działalności kulturalnej, folklorystycznej;
- niewystarczająca liczba animatorów/instruktorów kultury;
- bardzo słabe zaplecze techniczne gminnych ośrodków kultury;
- bardzo słabe zaplecze techniczne zespołów ludowych (instrumenty, stroje ludowe, środki na wyjazdy);
- bardzo słabe zaplecze techniczne OSP (przestarzałe samochody ratowniczo-gaśnicze, niedostateczna ilość i jakość sprzętu pożarniczego, umundurowania, niedostateczna ilość specjalistycznych szkoleń);
- niedostateczna promocja oferty kulturalnej;
- niewykorzystane zasoby kulturowe i historyczne gmin;
- brak wspólnej polityki promocyjnej gmin tworzących obszar objęty LSR.

5. Infrastruktura drogowa, ogólnodostępna i niekomercyjna infrastruktura

- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna (liniowa i punktowa);
- brak oświetlenia wzdłuż ciągów komunikacyjnych w miejscowościach ościennych;
- niskie parametry istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej;
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i okółoturystyczna;
- niewystarczająca infrastruktura sportowo-rekreacyjna;
- niedostateczna ilość ścieżek tematycznych (rowerowych, krajobrazowych);
- za mało atrakcji przyciągających turystów;
- wymagająca modernizacji, zwiększenia estetyki baza noclegowa i gastronomiczna lokalnych podmiotów gospodarczych;
- brak zbiornika wodnego do celów rekreacyjnych – ogólnodostępny;
- niska estetyka miejscowości, braki w małej architekturze.

6. Gospodarka/przedsiębiorczość

- niedostateczne wsparcie dla przedsiębiorców;
- zbyt mało środków na podejmowanie działalności gospodarczej;
- niedostateczne zasoby kapitałowe firm na podniesienie konkurencyjności;
- niedostateczna promocja oferty turystycznej (mała i nieaktualna ilość materiałów promujących gminy - opracowania, publikacje);
- mała liczba zakładów pracy, które się rozwijają i tworzą nowe miejsca pracy;
- niekorzystna lokalizacja z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej;
- słaba kondycja finansowa istniejących firm, funkcjonowanie „na granicy opłacalności”;
- sezonowość ruchu turystycznego;
- ograniczenia inwestycyjne wynikające z przepisów o ochronie przyrody;
- słaby rozwój instytucji otoczenia biznesu (IOP) wspierających przedsiębiorczość;
- zbyt małe zainteresowanie tworzeniem przedsiębiorstw ekonomii społecznej;
- niewystarczająca liczba szkoleń dla pracowników;
- niewystarczająca liczba szkoleń dla przedsiębiorców (brak doradztwa biznesowego, związanego z ubieganiem się o środki finansowe, brak inkubatorów przedsiębiorczości);
- mała przedsiębiorczość mieszkańców;
- ograniczony wewnętrzny rynek zbytu;
- niewystarczająca promocja miejscowych usług i produkcji;

- ograniczone możliwości zbytu produktów lokalnych: rękodzielniczych, spożywczych, rzemieślniczych;
- brak imprez związanych ze zbytem lokalnych produktów;
- niewykorzystanie istniejących i niekreowanie nowych produktów turystycznych;
- słabo wykorzystane gospodarczo walory turystyczne i historyczne gmin,
- niewystarczająca, niespójna, nie kompleksowa promocja atrakcji turystycznych obszaru;
- słaba współpraca samorządów w zakresie wykreowania imprezy o zasięgu ogólnokrajowym.

V. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW I REKOMENDACJI WYPACOWANYCH W PROCESIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

5.1 Kluczowe atrakcje obszaru

Mieszkańcy obszaru jako kluczowe atrakcje, które mogą być wykorzystane w ofercie turystycznej wskazali miejsca i atrakcje turystyczne:

- Bieszczadzka Kolejka Leśna,
- Klasztor Zgromadzenia Sióstr Najśw. Rodziny z Nazaretu w Komańczy,
- Ruiny Klasztoru O.O. Karmelitów Bosych w Zagórzcu,
- zabytki sakralne (kościół, cerkwie, cmentarze),
- Synagoga i Kirkut w Lesku,
- Zamki Kmitów w Lesku i Sobień,
- basen w Lesku,
- szlaki turystyczne, rowerowe, piesze, turystyki konnej,
- obszary objęte ochroną przyrody (rezerваты, parki krajobrazowe itd.)
- lokalne produkty, kuchnia regionalna.

5.2 Wyniki konsultacji społecznych – główne wnioski

Mieszkańcy obszaru jako kluczowe zagadnienia wskazali rynek pracy i zarobki mieszkańców (tematy te zostały nisko ocenione oraz wskazywane były najczęściej jako dziedziny, w których należy podjąć najpilniejsze działania).

W dalszej kolejności badani wskazali na konieczność podjęcia działań w sferach:

- oferty spędzania czasu wolnego,
- aktywności społecznej,
- bezpieczeństwa publicznego,
- infrastruktury komunalnej.

Wśród konkretnych typów działań, które powinny zostać podjęte, badani wskazali przede wszystkim:

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- inwestycje w infrastrukturę drogową,
- inicjatywy dla dzieci i młodzieży,
- rozwój infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej,
- wsparcie lokalnej przedsiębiorczości i inwestycje w lokalne przedsiębiorstwa,
- wyposażenie gminnych ośrodków kultury i świetlic wiejskich,
- poprawę estetyki miejsc publicznych.

5.3 Propozycje projektów możliwych do realizacji w ramach Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Gmina Baligród:

- Wyposażenie kuchni i świetlic.
- Wyjazdy integracyjne.
- Organizacja imprez kulturalnych, festynów.
- Place zabaw i Siłownie na świeżym powietrzu.

Gmina Cisna:

- Inwestycje związane z poprawą dostępności i oznaczenia obiektów zabytkowych, ścieżek i szlaków turystycznych.
- Doposażenie i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
- Obiekty małej architektury.
- Organizacja imprez kulturalnych, integracyjnych dla mieszkańców i turystów.
- Doposażenie w sprzęt (np. stroje, instrumenty, sprzęt kuchenny) i dofinansowanie zespołów ludowych, KGW i OSP.

Gmina Komańcza:

- Poprawa komunikacji pomiędzy NGO a Urzędem Gminy.
- Promocja dobrych praktyk lokalnych NGO i spoza gminy.
- Organizowanie imprez kulturalnych i innych, wyjazdów dla całych rodzin.
- Stworzenie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży poza szkołą (zajęcia pod okiem instruktorów).

Gmina Lesko:

- Wsparcie przedsiębiorców poprzez szkolenia, kursy itp.
- Wsparcie NGO w zakresie pozyskiwania środków pomocowych i ich rozliczania.
- Promowanie dobrych praktyk NGO i lokalnych liderów.
- Modernizacja i doposażanie bazy sportowo-rekreacyjnej.
- Doposażenie i dofinansowanie OSP, KGW i klubów sportowych.
- Promocja działań proekologicznych.

Gmina Zagórz:

- Aktywizacja mieszkańców poprzez kursy, szkolenia, warsztaty, plenery malarskie.
- Siłownie zewnętrzne, modernizacje boisk.
- Doposażenie w sprzęt (np. stroje, instrumenty, sprzęt kuchenny) i dofinansowanie zespołów ludowych, KGW i OSP.
- Doposażenie w sprzęt i dofinansowanie zespołów sportowych.
- Projekty związane z wykorzystaniem OZE,
- Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstwa poprzez wdrożenie nowej ekologicznej produkcji.

VI. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW I REKOMENDACJI WYPRACOWANYCH W PROCESIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.

W dniu 20 maja 2019 roku odbył się warsztat diagnostyczny, podczas którego podsumowano wyniki dotychczasowych prac i wypracowano propozycje aktualizacji do Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2014 – 2020.

1. Wprowadzone zmiany aktualizacyjne do LSR powinny się w dużej mierze skupiać na wsparciu rozwoju przedsiębiorczości, podejmowaniu działalności gospodarczej i tworzeniu nowych miejsc pracy co w dużej mierze przyczyni się do spadku bezrobocia i zwiększaniu dochodów mieszkańców obszaru LGD:
 - należy podjąć działania mające na celu rozwój współpracy między podmiotami związanymi z lokalnym rynkiem pracy (PUP, przedsiębiorcy, bezrobotni, szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne etc.),
 - mechanizmy wsparcia dla przedsiębiorców powinny być możliwie atrakcyjne i odbiurokratyzowane,
 - należy wspierać tworzenie nowych miejsc pracy,
2. W miarę możliwości należy przewidzieć działania infrastrukturalne, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy dostępności komunikacyjnej oraz zaplecza technicznego do realizacji działań aktywizacyjnych (także infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, kulturalnej).
3. Istotnym elementem strategii powinny pozostać działania aktywizacyjne i integracyjne, skierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży oraz seniorów. Konieczna jest dalsza poprawa oferty spędzania czasu wolnego na terenie LGD.
4. Strategia powinna obejmować wsparciem działania z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, skierowane na szersze grupy defaworyzowane.
5. Aktualizacja LSR powinna uwzględniać wyzwania związane z wykorzystaniem potencjału turystycznego obszaru.